

**JAARVERSLAG 2008
MVO NEDERLAND**

MVO Nederland

030 - 236 34 65
contact@mvonederland.nl
www.mvonederland.nl

Het nieuwe ondernemen – Het betere werk

1. Inleiding

In 2008 stond maatschappelijk verantwoord ondernemen opnieuw volop in de belangstelling bij het Nederlandse bedrijfsleven. Meer dan ooit werd door bedrijven, brancheorganisaties, ondernemersverenigingen, NGO's en media een beroep gedaan op de activiteiten van MVO Nederland.

In het jaarplan van 2008 stelden wij de volgende doelstellingen:

- Het ondersteunen van ca. 40 ondernemersorganisaties (vooral brancheorganisaties en kamers van koophandel) bij hun rol op het gebied van MVO, zodat tenminste zo'n 75.000 mkb-ondernemers regelmatig worden bereikt met inspirerende hulpmiddelen, praktijkvoorbeelden en tips met als doel hen daarmee te stimuleren met MVO aan de slag te gaan.
- Een stevige groei van de mate waarin het bedrijfsleven bekend is met en overstapt op duurzaam inkopen en ketenverantwoordelijkheid.
- Waardering van de partijen waarmee wij samenwerken voor onze activiteiten met een ruime 7.

MVO Nederland heeft deze doelstellingen ruimschoots gehaald. Via onze eigen website en via de kanalen van onze samenwerkingspartners bereikten wij in 2008 meer dan 75.000 ondernemers met praktische MVO-informatie en tips.

Wij werken inmiddels intensief samen met 33 brancheorganisaties en Kamer van Koophandel Nederland. Het brancheprogramma verwelkomde 13 nieuwe brancheorganisaties.

Zo'n 350 nieuwe partners sloten zich bij MVO Nederland aan, waarmee het totaal uitkwam op bijna 800 bedrijven en organisaties.

Als onderdeel van de campagne Duurzaam Inkopen werd de Marktplaats Duurzaam Inkopen Overheid gelanceerd. Ook ging MVO Nederland het land door met de Roadshow Duurzaam Inkopen voor bedrijven en is de digitale tool 'Wegwijs in duurzame ketens' online gegaan.

In 2008 werd definitief besloten dat Stichting Samenleving & Bedrijf als het 'S&B Grote bedrijvenprogramma' binnen MVO Nederland wordt voortgezet.

Tevens heeft MVO Nederland een belangrijke ondersteunende rol gespeeld bij de totstandkoming van het Initiatief Duurzame Handel. IDH ging in het najaar van 2008 formeel van start als een organisatie die enerzijds beschikt over eigen middelen en een eigen aansturing en anderzijds onderdeel is van de rechtspersoon MVO Nederland.

Al met al was 2008 voor MVO Nederland opnieuw een productief jaar, waarin wij vele duizenden ondernemers hebben geïnspireerd en ondersteund om concreet met MVO aan de slag te gaan.

Leeswijzer

In deze rapportage vindt u een weergave van de resultaten die MVO Nederland in 2008 heeft behaald. Achtereenvolgens wordt ingegaan op de activiteiten vanuit het brancheprogramma, het regioprogramma, het internationaal- en ketenprogramma en het koploperprogramma.

Hierna volgen de ontwikkelingen en resultaten op het gebied van onze partners, communicatie & marketing, kennismanagement, personeel & organisatie en financiën.

2. Brancheprogramma

MVO Nederland werkt samen met brancheorganisaties om MVO te stimuleren bij hun leden. In 2008 zijn bij aangesloten brancheverenigingen vervolgstappen gezet om hen de MVO-cyclus (bewustwording – beleid – implementatie – monitoring – evaluatie) te laten doorlopen. Ook hebben zich 13 nieuwe brancheverenigingen aangemeld. In totaal nemen 33 brancheorganisaties aan het programma deel. Door de samenwerkingsverbanden met brancheorganisaties worden circa 70.000 mkb-ondernemers bereikt met toegankelijke, branchespecifieke MVO-boodschappen.

Resultaten 2008

- Eind 2008 telt het brancheprogramma 33 actieve deelnemers. Deze brancheverenigingen bevinden zich in verschillende fasen, van bewustwording van MVO tot de concrete implementatie ervan in diensten en producten (zie bijlage 1).
- In 2008 zijn de volgende brancheverenigingen deelnemer geworden: OSB (schoonmaak), FGZ (goud- en zilverbijbedrijven), KHN (horeca), Tuinbranche NL (tuinbedrijven), VBW (bloemisten), VFI (goede doelenorganisaties), VOBN (betonmortelfabrikanten), Cascade (zand- en grindproducenten), Metaalunie (kleinmetaal), CNV Bedrijvenbond (vakbond kleinmetaal), KVGGO (grafische industrie), VSCD (theaters en concertgebouwdirecties) en NUV (uitgeverijen). Het totale bereik van deze deelnemers komt hiermee ruim boven de 70.000 ondernemers uit.
- Vijf brancheverenigingen ondertekenden het partnerschap met MVO Nederland: VBZ (bakkerij- en zoetwarenindustrie), OSB (schoonmaak), VFI (goede doelen), Tuinbranche Nederland (tuinbedrijven), PPV (projectverhuizers) en ABN (natuursteen). Bij het partnerschap stelden zij een verklaring op, waarin zij hun MVO-plannen en de samenwerking met MVO Nederland officieel vastlegden.
- Er zijn vijf intervisiebijeenkomsten georganiseerd. De thema's waren 'duurzaam inkopen van de overheid' (i.s.m. VROM) (2x), 'gedragscodes & OESO-richtlijnen', 'MVO & belangenbehartiging' en 'samenwerking met NGO's'. Bij de bijeenkomsten waren gemiddeld 21 vertegenwoordigers van brancheverenigingen aanwezig. Uit een evaluatie blijkt dat brancheverenigingen de bijeenkomsten waarderen met een 7,6.
- Er is een plan van aanpak opgesteld voor het stimuleren van MVO in de agrofoodsector. Hiertoe is een ronde gemaakt langs de belangrijkste partijen in de agrofood sector. Komende twee jaar wordt het plan van aanpak uitgevoerd in opdracht van het ministerie van LNV.
- Er is een begin gemaakt met de intensivering van de activiteiten in de bouw en industrie. Hiertoe is in het vierde kwartaal van 2008 een branchemanager bouw & industrie aangesteld.
- Eind 2008 is een evaluatie uitgevoerd van het brancheprogramma. De deelnemers beoordelen het brancheprogramma met gemiddeld een 7,75.

3. Regioprogramma

Het regioprogramma van MVO Nederland is vooral gericht op het integreren van MVO in de activiteiten van de Kamers van Koophandel en de regionale werkgeversorganisaties die zijn aangesloten bij VNO-NCW. Daarnaast zijn in 2008 (in samenwerking met SenterNovem) activiteiten ontwikkeld om lokale en provinciale overheden te stimuleren om MVO op te nemen in de interne bedrijfsvoering en in regionale projecten gericht op bedrijven.

Resultaten 2008

- Kamers van Koophandel

- MVO staat op de nationale agenda 2008 van KvK Nederland.
- Met de hoofden Regiostimulering van de 12 Kamers is overleg gevoerd over de implementatie van MVO. Op basis van deze gesprekken is een menukaart ontwikkeld met een aantal producten en diensten van MVO Nederland. Regionale Kamers kunnen deze producten bij MVO Nederland bestellen voor ondernemersbijeenkomsten.
- MVO Nederland verzorgt in samenwerking met CSR Academy en de KvK Academie enkele MVO-cursussen voor KvK-medewerkers
- In samenwerking met het Produktteam Start is een concept voor een duurzaam starterscadeau ontwikkeld, dat door KvK-medewerkers kan worden gebruikt om jaarlijks 100.000 startende ondernemers kort te informeren over MVO. Een definitief besluit hierover wordt verwacht in het voorjaar van 2009.
- Succesvolle deelname aan 6 KvK-Startersdagen op 1 november 2008.
- In verschillende (gedrukte en digitale) voorlichtingsmaterialen van de KvK is door MVO Nederland aangeleverde MVO-informatie opgenomen.
- Met een aantal Kamers van Koophandel, waaronder KvK Nederland, KvK Noord-West Nederland, KvK Noord-Nederland en KvK Midden-Nederland, wordt gewerkt aan een concrete invulling van een structureel samenwerkingsverband. Thema's zijn o.a. interne verduurzaming, klimaatneutraal ondernemen en duurzaam starten.
- MVO Nederland maakt met o.a. de KvK Den Haag deel uit van de MVO Taskforce Den Haag, een initiatief van de Ontwikkelingsmaatschappij Den Haag.

- VNO-NCW

- Met de secretarissen van vijf regionale VNO-NCW's en VNO-NCW landelijk is overleg gevoerd over de trends, ontwikkelingen en de implementatie van MVO. Op basis van deze gesprekken is een menukaart ontwikkeld met een aantal producten en diensten van MVO Nederland. Regionale VNO-NCW's kunnen deze producten bij MVO Nederland bestellen voor ondernemersbijeenkomsten.
- Met VNO-NCW Midden-Nederland is nauw samengewerkt bij het MVO-programma voor hun jaarlijkse ledenbijeenkomst.
- Met de Brabants Zeeuwse Werkgeversvereniging (BZW) is een convenant voorbereid dat begin 2009 getekend zal worden. Focus komt te liggen op voorlichting over duurzaam inkopen en ketenverantwoordelijkheid aan de leden van BZW

- Gemeenten en provincies

- In het kader van het programma Duurzame Bedrijfsvoering Overheid (DBO) is in het voorjaar van 2008 voor mkb-ondernemers een flyer ontwikkeld met als doel hen te stimuleren een MVO-test te doen. Op de website van MVO Nederland is speciaal hiervoor een nieuwe landingspagina ontwikkeld met een overzicht van MVO-tests en scans (www.mvotest.nl). De flyer is naar ruim 450 gemeenten en provincies gestuurd.
- De programma's LvDO en DBO van SenterNovem, MVO Nederland, Nyenrode Business University en Kamer van Koophandel Nederland hebben gezamenlijk een nieuw programma ontwikkeld om per provincie, op basis van maatwerk en instrumenten, de achterbannen van deze spelers te verenigen in regionale MVO-Taskforces. Er is een financieringsverzoek ingediend bij de Ministeries van EZ en VROM dat echter is afgewezen.
- Op 15 september 2008 heeft MVO Nederland in samenwerking met Provincie Utrecht een bestuurlijk overleg georganiseerd met als thema "Het coördineren, clusteren en stimuleren van MVO-activiteiten bij het mkb in de regio Utrecht". Het doel van de

bijeenkomst was om inzicht te verkrijgen in wat de aanwezige partijen, KvK Midden-Nederland, VNO-NCW Midden-Nederland, MKB Nederland, SenterNovem en Syntens al doen om MVO te bevorderen in de regio Utrecht en wat hun plannen en ambities zijn voor de komende jaren op dit gebied. Provincie Utrecht zette de toon door te komen met een duurzaam ambitiestatement. Daarna zijn afspraken gemaakt hoe alle partijen gezamenlijk, door middel van een gecoördineerde aanpak, het mkb in de regio Utrecht nog effectiever tot MVO kunnen stimuleren.

- Zes presentaties over duurzaam inkopen en MVO voor bedrijfscontactfunctionarissen (gemeenten) en ondernemers gegeven in de regio's Zeeland, Zuid-Holland, Friesland, Drenthe, Gelderland en Limburg.

- Overig

- Diverse masterclasses MVO bij regionale afdelingen van de Turkse ondernemersvereniging HOGIAF verzorgd.

4. Internationaal programma en ketenprogramma

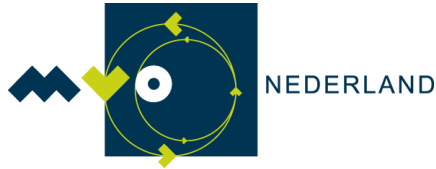
Het internationale programma staat ondernemers bij met MVO-kennis op de terreinen internationaal investeren, importeren en exporteren.

Resultaten 2008

- Sterk groeiend en opnieuw gestructureerd webdossier over de internationale aspecten van MVO, zowel op onze site als ten behoeve van onze samenwerkingspartners, met daarin o.a. informatie over ketenverantwoordelijkheid, tal van productketens, tips, praktijkvoorbeelden (basisfinanciering).
- Digitale tool 'Wegwijs in duurzame ketens', praktische informatie over 6 grondstofketens (financiering ministeries VROM en BuZa/OS).
- Vier nieuwe MVO-landendossiers/toolkits: Marokko, Vietnam, Turkije en Roemenië. De toolkits zijn geplaatst op de site www.internationaalondernemen.nl en worden beheerd door de EVD (financiering min EZ/BEB).
- Training van 75 landenmedewerkers en 35 projectmedewerkers van de EVD over internationaal MVO en hoe dit te gebruiken in het contact met ondernemers (financiering EVD).
- Training van de internationale afdelingen van de Kamers van Koophandel over MVO, zodat zij dit kunnen meenemen in hun voorlichting aan ondernemers.
- Training van medewerkers COS en ondersteuning van MVO-strategieontwikkeling (financiering COS).
- Voorlichting OESO-richtlijnen (financiering EZ/BEB).
- Voorbereiding van een internationaal brancheprogramma (financiering EZ/BEB)
- Voorbereiding van een programma voor maatschappelijk verantwoord zaken doen in en met ontwikkelingslanden (financiering min BuZa/OS).

5. Koploperprogramma

In 2008 is MVO Nederland gestart met een koploperprogramma dat zich richt op bedrijven die een leidende rol hebben op het gebied van duurzaamheid. Dit platform biedt bedrijven ondersteuning bij hun profilering en bij het uitbouwen van kennis en netwerken. Er wordt nauw samengewerkt met andere koplopernetwerken.

MVO Nederland faciliteert MVO-koplopers door: 1) hun activiteiten zichtbaar te maken voor andere ondernemers, 2) hen te inspireren tot verdergaande MVO-innovaties, 3) door samenwerking te bevorderen om aldus hun marktpositie te versterken, en 4) activiteiten van andere koplopernetwerken inzichtelijk te maken. Momenteel zijn ongeveer 150 (mkb-) bedrijven en 10 grootbedrijven betrokken bij het koploperprogramma.

Resultaten 2008

- MVO Nederland heeft samenwerkingsverbanden opgezet met andere koplopernetwerken om activiteiten af te stemmen en MVO-koplopers gericht te kunnen doorverwijzen (Het Social Venture Network, Koplopersloket VROM/EZ, SenterNovem programma Duurzame Product Ketens (DPK), Enviu, Urgenda, Economy Light Programma van Stichting Natuur en Milieu, Sust-enable Forum (i.o)).
- 150 koplopers hebben deelgenomen aan 3 intervisiebijeenkomsten met de volgende thema's: Investeer in Duurzame Energie (14 maart), Versterk uw MVO-strategie (6 juni), Duurzaam Inkopen (28 oktober).
- Diverse MVO-koplopers zijn zichtbaar gemaakt in landelijke en regionale media, als praktijkvoorbeeld op de website van MVO Nederland en in diverse publicaties.
- MVO-koplopers zijn benaderd voor verschillende projecten van MVO Nederland; bijv. als goed voorbeeld in het kader van het regioprogramma en het internationale programma.

6. Partners

Bedrijven en organisaties kunnen zich (door ondertekening van een MVO-manifest) aansluiten bij het partnernetwerk van MVO Nederland. In 2008 zijn door MVO Nederland voorbereidingen getroffen om vanaf 2009 partners meer mogelijkheden te geven om te netwerken en van elkaar te leren. Daartoe wordt ook een contributie geïntroduceerd.

Resultaten 2008

- Het aantal partners van MVO Nederland is in 2008 met 349 gestegen tot 778 bedrijven en organisaties (waarvan 46% mkb-bedrijven, ondernemersverenigingen en netwerken) (zie bijlage 2).
- Bij de nieuwjaarsbijeenkomst van MVO Nederland in januari 2008 was ruim de helft van onze partners aanwezig.

7. Communicatie en marketing

De communicatie- en marketingafdeling van MVO Nederland richt zich op het verbeteren en verstevigen van het imago en het verhogen van de bekendheid van MVO en MVO Nederland. De focus ligt daarbij op een toename van praktische MVO-informatie in ondernemersmedia en op -sites. Onze website en digitale nieuwsbrief blijven belangrijke communicatiemiddelen. Marketing zorgt voor financiering voor onze eigen evenementen en voor deelname aan externe evenementen.

Resultaten 2008

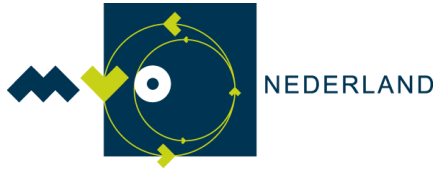
- De communicatie- en marketingafdeling heeft de communicatiestrategie voor 2009-2012 vastgesteld. Strategie is om bewustwording van MVO te vergroten en deze bewustwording om te zetten in concrete acties. Speerpunten zijn: 1) Free publicity, 2) Praktische hulpmiddelen voor ondernemers, 3) Goede voorbeelden /

business cases, 4) Via en met (intermediaire) samenwerkingspartners, 5) Profileren van MVO Nederland.

- De eerste uitwerkingen van een nieuw communicatieconcept (en huisstijl) voor MVO Nederland zijn gereed. Daarbij ligt de nadruk op de kansen van MVO voor de business case. Als motto is gekozen voor “Het Nieuwe Ondernemen-Het Betere Werk.” In alle uitingen staat de mkb-ondernemer centraal met als doel andere ondernemers te stimuleren met MVO aan de slag te gaan. Het nieuwe communicatieconcept is doorgevoerd in nieuw brochurermateriaal, beursstands en stationary.
- Medewerking aan meer dan 250 perspublicaties (via interviews, columns, beantwoording van persvragen, persberichten, etc.). Er is onder andere meegewerkt aan een themanummer ‘Duurzaam Ondernemen’ van de Kamerkrant, een MVO-special van ondernemersmagazine BIZZ en een MVO-krant ‘De Groene Golf’ van dagblad De Pers. In totaal heeft MVO Nederland 10 persberichten uitgestuurd. Een persbericht over de tool ‘Wegwijs in duurzame ketens’ is in 5 branchegerichte versies verspreid.
- In elke uitgave van P+ zijn minimaal 2 pagina's gevuld met informatie over (een project van) MVO Nederland en een column van Willem Lageweg. Alle partners ontvangen P+ met een begeleidende brief van MVO Nederland.
- Publicatie van een P+ minispecial ‘Draagvlak voor Duurzaamheid’.
- Er zijn circa 150 presentaties, inleidingen en workshops gegeven voor tal van (ondernemers-) bijeenkomsten. Daarmee werden circa 7500 ondernemers bereikt.
- In januari 2008 heeft een succesvolle nieuwjaarsbijeenkomst plaatsgevonden, waarbij 230 gasten uit ons (partner)netwerk aanwezig waren. Meer dan 150 bedrijven en organisaties hebben via de website van MVO Nederland hun MVO-voornemens voor 2008 doorgegeven. Een selectie hiervan is gebundeld en overhandigd aan staatssecretaris Heemskerk.
- De website van MVO Nederland werd gemiddeld 18.500 keer per maand bezocht. Die bezoeken leidden in totaal tot bijna 1 miljoen pageviews in 2008.
- De digitale nieuwsbrief werd 24 keer verstuurd en het aantal ontvangers groeide met 880 tot ruim 3700 personen.

- Campagne Duurzaam Inkopen

- Tijdens het inkopersdebat van NEVI/YPP is de campagne duurzaam inkopen van MVO Nederland aangekondigd. Onder alle ruim 300 aanwezigen is informatie over duurzaam inkopen verspreid.
- Als onderdeel van de campagne duurzaam inkopen, is een actieplan opgesteld voor de Roadshow Het Nieuwe Inkopen. De Roadshow sluit aan bij bestaande ondernemersbijeenkomsten en is circa 30 keer ingezet. In totaal werden 1600 pakketten met duurzame producten uitgereikt op bijeenkomsten en beurzen.
- Publicatie van 20 factsheets met informatie en tips over het duurzaam inkopen van facilitaire producten en diensten.
- In opdracht van het ministerie van VROM is een brochure en webdossier ontwikkeld over het duurzaam inkoopbeleid van de overheid. De brochures zijn o.a. verspreid via brancheorganisaties en Kamers van Koophandel.

- *Marktplaats Duurzaam Inkopen Overheid*

In 2008 heeft MVO Nederland in opdracht van het ministerie van VROM het project Marktplaats Duurzaam Inkopen Overheid ontwikkeld en uitgevoerd. De website werd gelanceerd tijdens een partnerbijeenkomst van MVO Nederland op 28 oktober, waaraan circa 300 bedrijven en organisaties deelnamen. De site www.marktplaatsduurzaaminkopen.nl werd ruim 8600 keer bezocht door 5900 bezoekers. 130 bedrijven hadden zich eind 2008 voor deze marktplaats aangemeld.

- *MVO-Vakbeurs*

Ondanks veel voorbereidende werkzaamheden en veel positieve signalen van partners is het dit jaar niet gelukt een MVO-Vakbeurs te organiseren. De krappe bezetting en het niet tijdig beschikbaar komen van voldoende sponsorgelden waren hiervan de oorzaak.

8. Kennismanagement

MVO Nederland ambieert als kenniscentrum over een uitgebreide en ondernemersvriendelijke MVO-database te beschikken. Uitgangspunt is dat deze database maximaal wordt gekoppeld aan sites en databases van tal van andere organisaties (brancheorganisaties, kennisinstellingen, overheden, enz). MVO Nederland is zo een nationaal MVO-startpunt met toegang tot een kennisnetwerk waarin (nagenoeg) alles op het gebied van MVO te vinden is.

De afdeling kennismanagement vergaart, vertaalt en ontsluit MVO-informatie ten behoeve van de website en andere externe communicatiemiddelen. De ontsloten informatie wordt afgestemd op de doelgroep.

Resultaten 2008

- Publicatie van 5 nieuwe branchedossiers. Deze dossiers bestaan uit praktijkvoorbeelden, concrete tips, stappenplannen en instrumenten.
- Publicatie van dossiers over integriteit, Cradle to Cradle, duurzaam inkopen door de overheid, de grootste MVO-misverstanden.
- Tientallen praktijkvoorbeelden uitgewerkt en toegevoegd aan de website.
- Publicatie van 20 factsheets met informatie en tips over het inkopen van facilitaire producten en diensten.
- Publicatie van 'Trends en ontwikkelingen in het MVO-speelveld in Nederland'.
- Interne organisatie voorzien van input voor tientallen presentaties.
- Beantwoorden van enige honderden inhoudelijke MVO-vragen via de telefoon en contactmail.
- Dagelijks up to date houden van de database.

9. Personeel en organisatie

Eind 2008 telde het team van MVO Nederland 19 medewerkers. Hiervan waren 4 werkzaam op projectbasis (o.a. OESO-voorlichting, LNV-project, enkele internationale projecten). De overige 15 medewerkers zijn actief voor het basisprogramma. Daarnaast waren eind 2008 6 medewerkers in dienst voor het Initiatief Duurzame Handel (IDH). Het ziekteverzuim in 2008 was 4,4%, grotendeels veroorzaakt door 2 langdurig (niet-werkgerelateerde) zieke medewerkers.

- Bestuur en programmaraad

In juni werd het bestuur versterkt met Tineke Bahlmann en in november met Prins Carlos de Bourbon de Parme. Tineke Bahlmann volgde Henk van Luijk op. De heer van Luijk was vanaf de oprichting als bestuurder bij MVO Nederland betrokken.

Het bestuur vergaderde vijf keer. Belangrijke onderwerpen waren het meerjarenbusinessplan 2009-2012, het jaarplan 2009, de samenwerking met Samenleving & Bedrijf, het Initiatief Duurzame Handel, de MVO-Vakbeurs Het Nieuwe Ondernemen en de campagne duurzaam inkopen.

De programmaraad vergaderde twee keer. De programmaraad geeft over de belangrijkste onderwerpen advies aan het bestuur. Aan de orde kwamen o.a. het meerjaren- businessplan en het jaarplan, het internationaal programma, het Initiatief Duurzame Handel en de samenwerking met Samenleving & Bedrijf.

- Verduurzaming bedrijfsvoering

MVO Nederland werkt met het project MVO@MVO Nederland aan het verduurzamen van de eigen bedrijfsvoering. Als dienstverlenende organisatie was de professionalisering van het HRM-beleid ons eigen speerpunt in 2008. MVO Nederland wil een moderne en vooruitstrevende werkgever zijn.

- In 2008 zijn de arbeidsvoorwaarden van MVO Nederland tegen het licht gehouden. Dit heeft in juli geresulteerd in enkele aanpassingen, zoals uitbreiding met 8 verlofuren, vergoeding voor thuiswerkplekken en sportschool, en indexatie van vergoedingen. Daarnaast kunnen de medewerkers gebruik maken van het Energie Privé Plan, waarbij zij zich kunnen laten adviseren bij het energiezuinig maken van hun woning. In 2009 zullen de arbeidsvoorwaarden verder tegen het licht gehouden worden. Onder andere zal gekeken worden naar de functie-indeling en -criteria.
- In 2008 is besloten het Investors in People (IiP)-concept te introduceren. IiP is een methode om de prestaties van een organisatie te verbeteren door te investeren in zijn belangrijkste kapitaal: de medewerkers. Een van de medewerkers heeft een training tot IiP-facilitator gevolgd. Begin 2009 zal een IiP- nulmeting gedaan worden waaruit een actieplan voor MVO Nederland op HRM- gebied moet voortkomen.
- Scholing en coaching van medewerkers. Vier medewerkers hebben een uitgebreide cursus projectmanagement gevolgd. Enkele medewerkers hebben een individueel coachingstraject doorlopen.
- Verduurzaming van het eigen inkoopbeleid. In 2008 zijn duurzaamheidsaspecten meegenomen bij alles wat werd aangeschaft of afgenomen. MVO Nederland compenseert haar CO2-uitstoot via Climate Neutral Group.

10. Financiën

Het jaar 2008 werd afgesloten met een positief saldo van € 177.000 over voorgaande jaren.

11. Vooruitblik op 2009

De belangstelling voor MVO neemt onverminderd toe. De recessie heeft hierop tot nu toe allerminst een negatieve invloed. Dit leidt ook tot een sterk toenemende vraag naar de kennis en de activiteiten van MVO Nederland. Dat geldt zowel voor de branche- en ondernemersorganisaties waarop MVO Nederland zich richt, als voor individuele bedrijven en organisaties die zich bij ons partnernetwerk aansluiten. Het aantal partners neemt al maanden met ca 30-35 per maand toe.

Aan het eind van 2008 ontvingen wij van de overheid de toezegging dat wij ook voor de periode 2009-2012 op een basissubsidie mogen rekenen. Daarbij bleek dat van de gevraagde € 2 mln. een bedrag van € 500.000 is georðmerkt voor speciale projecten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en agribusiness.

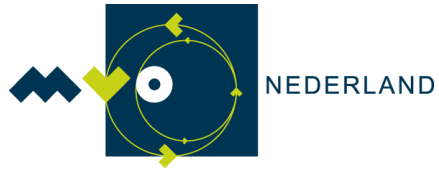
Hierdoor moet er op het aanvankelijk voorgestelde basisprogramma aanzienlijk worden bezuinigd. Ook onze doelstellingen voor de periode 2009-2012 zullen moeten worden heroverwogen.

Tegelijkertijd wordt in de eerste helft van 2009 begonnen met een bijdrageregeling voor de partners van MVO Nederland. Gezien de bedragen die hiermee gemoeid zijn, zullen deze inkomsten vooralsnog niet opwegen tegen de herallocatie van de overheidssubsidie. Daarom zullen wij plannen uitwerken om ook andere financieringsbronnen aan te spreken. Wij verwachten voor 2009 een verdere groei van het aantal projecten waarvoor MVO Nederland wordt ingeschakeld.

Voorts zal in 2009 de integratie van Samenleving & Bedrijf en de samenwerking met IDH de nodige aandacht vragen. Gezien de groeiende vraag naar onze diensten en de krappe bezetting zal van onze medewerkers het uiterste worden gevraagd. Kortom, 2009 wordt een spannend jaar met zowel veel uitdagingen en kansen, maar ook met de nodige zorgen op het gebied van de financiering en de beschikbare menskracht.

Utrecht, 24 juni 2009

Bijlage 1: MVO-dynamiek bij brancheorganisaties
Bijlage 2: Informatie over partners van MVO Nederland

Bijlage 1

MVO-dynamiek bij brancheverenigingen

**Een overzicht van recente MVO-ontwikkelingen
bij brancheverenigingen en vakbonden**

Maart 2009

MVO-dynamiek bij brancheverenigingen

Een overzicht van recente MVO-ontwikkelingen bij brancheverenigingen en vakbonden

Steeds meer brancheorganisaties en vakbonden zetten zich actief in voor het stimuleren van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) onder hun leden. Na een eerste periode van kennismaking, zetten brancheorganisaties steeds vaker concrete stappen om MVO te integreren in het productaanbod naar hun leden. Als resultaat hiervan wordt een brede stroming van ondernemers zichtbaar in het bedrijfsleven die (meer) duurzaam ondernemen.

MVO Nederland werkt samen met brancheorganisaties om MVO te stimuleren bij ondernemers. Met ondersteuning van MVO Nederland doorlopen de deelnemers de stappen bewustwording – beleidsvorming – implementatie – monitoring – evaluatie. Sinds de start van het brancheprogramma in 2005 hebben ruim 30 brancheorganisaties zich bij MVO Nederland aangesloten. Gezien de sterke belangstelling, zal dit aantal in 2009 naar verwachting oplopen tot 45. Bij elkaar vertegenwoordigen deze brancheorganisaties meer dan 50.000 ondernemers.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van recente MVO-ontwikkelingen bij brancheverenigingen en vakbonden die deelnemen aan het brancheprogramma van MVO Nederland.

ABN

Algemene Nederlandse Bond van Natuursteenbedrijven

180 leden

www.natuursteenbond.nl

info@natuursteenbond.nl

Betrokken sinds: mei 2006

Partner van MVO Nederland

- ABN is deelnemer aan het verbeterprogramma natuursteen binnen het Initiatief Duurzame Handel.
- In 2007 en 2008 zijn door MVO Nederland regionale workshops over MVO verzorgd voor natuursteenbedrijven.
- ABN neemt MVO mee in haar communicatie richting leden via de website, nieuwsberichten en vakbladen.
- Het keurmerk Natuursteen wordt uitgebreid met MVO-criteria.
- ABN spant zich in om ook partijen in de natuursteenketen te stimuleren om MVO-criteria mee te nemen.

ANVR

Algemene Nederlandse Vereniging van Reisondernemingen

2000 leden

www.anvr.travel

info@anvr.travel

Betrokken sinds: februari 2006

Partner van MVO Nederland

- ANVR wil zich, samen met haar leden, richten op MVO in het algemeen en Duurzaam Toeristisch Ondernemen (DTO) in het bijzonder.
- ANVR en haar leden hanteren sinds 2003 een systeem dat zich richt op DTO in de gehele keten (vervoer, verblijf, vermaak).
- ANVR heeft haar beleid op dit gebied in 2008 opnieuw vastgesteld.

Bouwend Nederland

De vereniging van bouw- en infrabedrijven
4500 leden
www.bouwendnederland.nl
info@bouwendnederland.nl
Betrokken sinds: oktober 2005
Partner van MVO Nederland

- Bouwend Nederland heeft aan de wieg gestaan van de duurzaamheidsverklaring die de zeven grootste bouwbedrijven in februari 2008 hebben ondertekend. In deze verklaring onderkennen zij het belang van MVO en kondigen aan concrete stappen te zetten om met opdrachtgevers en onderaannemers op een duurzame manier samen te gaan werken.
- Bouwend Nederland heeft een dossier over MVO geplaatst op haar website en eerder verscheen een brochure over MVO in de bouw.
- In 2009 gaan ING Bank, MVO Nederland en Bouwend Nederland een reeks regionale bijeenkomsten over MVO organiseren voor alle partijen in de bouwketen.
- In februari 2009 verschijnt een poster met voorbeelden van duurzame innovatieve bouwprojecten.

CNV Bedrijvenbond

CNV Metaaltechniek
340.000 werknemersleden
www.cnv.nl
cnvinfo@cnv.nl
Betrokken sinds: oktober 2007
Partner van MVO Nederland

- CNV Bedrijvenbond heeft samen met MVO Nederland posters en kaarten gemaakt over MVO in de metaaltechniek, speciaal gericht op de rol van de werknemer. Alle leden van CNV in de metaal- en installatiesector hebben hiervan een exemplaar ontvangen.
- In de CAO voor de kleinmetaal is een afspraak opgenomen over MVO. Dit houdt in dat projecten worden opgepakt over MVO in relatie tot werknemers. MVO Nederland zal hiervoor een plan van aanpak opstellen.
- In mei publiceert CNV Bedrijvenbond een MVO-minispecial over de kleinmetaal.

FME CWM

Ondernemersorganisatie voor de technologisch-industriële sector
2750 leden
www.fme.nl
info@fme.nl
Betrokken sinds: november 2006

- FME CWM heeft een platform opgericht waarin duurzame innovaties in de techniek worden gebundeld. www.1001klimaatoplossingen.nl

FNV Zelfstandigen

7.000 leden

www.fnvzpz.nl

zelfstandigen@fnvzpz.nl

Betrokken sinds: juli 2007

- FNV Zelfstandigen is bezig met het opstellen van een beleid om MVO te stimuleren bij haar 7000 leden (zelfstandigen zonder personeel).
- FNV Zelfstandigen heeft een MVO-tool ontwikkeld speciaal voor zelfstandigen. Leden kunnen met behulp van de tool hun eigen 'MVO-DNA' samenstellen.
- Een groep van zelfstandigen heeft zich verenigd in een ambassadeursnetwerk MVO. Gezamenlijk stimuleren zij MVO onder ZZP-ers.

FOSAG

Ondernemersorganisatie schilders-, onderhouds-, metaalconserverings-, en glasbranche

3000 leden

www.fosag.nl

Betrokken sinds: maart 2007

Partner van MVO Nederland

- FOSAG heeft in 2008 een MVO checklist ontwikkeld en toegepast bij een aantal bedrijven.
- In november 2008 is een minispecial uitgebracht, waarin deze bedrijven zijn gepresenteerd om als voorbeeld te dienen voor de rest van de branche.
- FOSAG heeft een tool ontwikkeld, waarmee bedrijven hun eigen MVO-gedragscode kunnen opstellen.

ICT Office

Branchevereniging van IT-, Telecom-, Internet- en Officebedrijven

480 leden

www.ict-office.nl

info@ict-office.nl

Betrokken sinds: november 2006

- ICT Office heeft MVO benoemd als een van de vijf kernonderwerpen. De branchevereniging schrijft momenteel een plan van aanpak, met speciale aandacht voor onderwerpen als ketenverantwoordelijkheid, energie en de bijdrage van de sector aan duurzame ontwikkelingen.
- ICT Office bereidt een project voor op het gebied van duurzame handel.

KVGO

Ondernemersorganisatie voor de grafimediabranche
2200 leden
www.kvgo.nl
info@kvgo.nl
Betrokken sinds: maart 2007

- KVGO heeft het voornemen uitgesproken om MVO aan te pakken op brancheniveau. Momenteel wordt hiervoor aan een plan van aanpak gewerkt.
- KVGO-leden die hun elektriciteit en gas afnemen van de Stichting Energie Inkoop draaien volledig op groene stroom.

Koninklijke Metaalunie

Ondernemersorganisatie voor het MKB in de metaal
13.000 leden
www.metaalunie.nl
info@metaalunie.nl
Betrokken sinds: oktober 2008

- Metaalunie heeft samen met het Adviescentrum Metaal een project opgezet om bedrijven te helpen bij het implementeren van duurzaam ondernemen.
- In april 2009 looft Metaalunie de ECO-Economy Award uit aan het bedrijf dat zich het beste onderscheidt door winst te maken door te investeren in duurzaam ondernemen. De tien beste inzendingen ontvangen een gratis advies op het gebied van duurzaam ondernemen.

Mitex

Ondernemersorganisatie voor de mode-,schoenen- en sportdetailhandel
4500 leden
www.mitex.nl
mitex@mitex.nl
Betrokken sinds: juli 2006
Partner van MVO Nederland

- Mitex heeft onlangs een themanummer over MVO uitgegeven en werkt aan een reeks thematische brochures over MVO.
- Mitex heeft een onderzoek uit laten voeren naar de stand van zaken op het gebied van MVO in de mode-, schoenen-, en sportdetailhandel.
- In augustus 2008 is de publicatie 'Bewust Ondernemen' uitgebracht. Leden van Mitex kunnen met behulp van de publicatie MVO concreet vormgeven 'in de winkel'.

MODINT

Ondernemersorganisatie voor mode, interieur, tapijt en textiel
825 leden
www.modint.nl
info@modint.nl
Betrokken sinds: december 2005
Partner van MVO Nederland

- ▶ MODINT is al geruime tijd bezig met MVO, met name op het gebied van arbeidsomstandigheden en logistiek.
- ▶ Binnen MODINT is een werkgroep duurzaamheid en MVO opgezet.
- ▶ Op het jaarcongres van MODINT was duurzaamheid een centraal thema.

NOvAA

De Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten
6500 leden
www.novaa.nl
novaa@novaa.nl
Betrokken sinds: juni 2006
Partner van MVO Nederland

- ▶ NOvAA heeft in samenwerking met de Rabobank en MVO Nederland twee MVO-brochures uitgebracht. Eén over MVO op accountantskantoren en één over het stimuleren van MVO bij de mkb-klienten van de accountant. Alle 6500 leden ontvangen deze brochures.

NRK

De Nederlandse Rubber-, Lijm- en Kunststofindustrie
670 leden
www.nrk.nl
info@nrk.nl
Betrokken sinds: mei 2006
Partner van MVO Nederland

- ▶ De NRK heeft vier P's: People, Planet, Profit en Polymeer. Onder Polymeer is innovatie en R&D gebundeld. De rubber-, lijm- en kunststofproducten maken deel uit van maatschappelijke oplossingen.
- ▶ De NRK hanteert het motto "plannen maken, en projecten doen". Zo wordt beleid vertaald in concrete acties gericht op duurzaam ondernemen en wordt er bijv. geïnvesteerd in het verlagen van eigen energie- en milieubelasting, maar ook in goede arbeidsomstandigheden.
- ▶ Daarnaast is de NRK actief op het gebied van duurzame beleidsvorming in Nederland en Europa. Voorbeelden van maatschappelijke contracten met de overheid en partners die de NRK heeft afgesloten, zijn gericht op energiebesparing (MJA3), milieu (Integrale Milieutaakstelling, Samenwerken op Maat), arbo (branche RI&E en arbocatalogi), arbeidsvoorwaarden (branche CAO kunststof- en rubberindustrie), ecodesign (www.innoveermetpolymeer.nl en www.kunststofnet.nl) en het opstellen van de criteria voor duurzaam inkopen.

OSB

Ondernemersorganisatie Schoonmaak- en Bedrijfsdiensten

650 leden

www.osb.nl

info@osb.nl

Betrokken sinds: maart 2008

Partner van MVO Nederland

- In juni heeft OSB een mini-congres over MVO georganiseerd. Hier ondertekenden zij het partnerschap met MVO Nederland.
- Vanaf 2008 reikt OSB jaarlijks een MVO-bokaal uit aan een ondernemer uit de branche die voorop loopt op het gebied van MVO.
- OSB ontwikkelt een visie op MVO in de schoonmaakbranche.
- MVO wordt meegenomen in de communicatie-uitingen van OSB.

PPV

Keurmerk Professionele Project Verhuizers

36 leden

www.ppv.nl

info@ppv.nl

Betrokken sinds: mei 2007

Partner van MVO Nederland

- In navolging op de MVO workshop in het voorjaar, heeft de PPV in oktober 2008 deelgenomen aan de Roadshow Duurzaam Inkopen. Tijdens deze bijeenkomst is het partnerschap met MVO Nederland ondertekend.
- PPV werkt aan het uitvoeren van de MVO ambities; te beginnen met het opnemen van MVO in diverse communicatie-uitingen.
- De kennisgroep is reeds meerdere keren bijeengekomen.
- Binnenkort verschijnt een MVO special van het vakblad Verhuizen.

RECRON

De Vereniging van Recreatieondernemers Nederland

1700 leden

www.recron.nl

info@recron.nl

Betrokken sinds: december 2005

- RECRON heeft een jaarwerkplan 2008 'Duurzame recreatie' opgesteld, dat in de periode 2008-2009 verder wordt vormgegeven en uitgevoerd.
- MVO Nederland heeft een verkennende quick scan uitgevoerd voor de recreatiebranche die als basis dient voor het beleid van RECRON.

Tuinbranche Nederland

Brancheorganisatie voor leveranciers en retailers in de tuinbranche

470 leden

www.tuinbranche.nl

Betrokken sinds: januari 2008

- 2008 stond voor Tuinbranche Nederland in het teken van het ontwikkelen van een MVO visie voor de Tuinbranche. De klankbordgroep MVO heeft constructief bijgedragen aan de ontwikkeling van de visie.
- In december 2008 is de conceptvisie MVO voorgelegd aan alle geïnteresseerde leden. MVO Nederland verzorgde een inleiding over MVO.
- De visie is in januari 2009 gepresenteerd tijdens het congres 'Kiezen voor Kansen'. Ook presenteerde de Tuinbranche Nederland hier een boek over MVO, met praktijkvoorbeelden uit de branche. MVO Nederland en Tuinbranche Nederland ondertekenden het partnerschap.

Uneto-VNI

Ondernemersorganisatie voor de installatiebranche en de technische detailhandel

5300 leden

www.uneto-vni.nl

info@uneto-vni.nl

Betrokken sinds: december 2005

Partner van MVO Nederland

- Uneto-VNI richtte in 2006 (op initiatief van haar leden) het MVO-platform op om MVO te stimuleren in de installatiebranche. Sindsdien is een boek gepresenteerd, zijn drie MVO-ledendagen georganiseerd en wordt een project opgezet om het materiaalgebruik in de installatiebranche te analyseren aan de hand van duurzaamheidscriteria.
- De cursussen MVO en 'goed werkgeverschap' zijn onlangs van start gegaan.
- Ten behoeve van de cursus MVO is een digitaal instrument ontwikkeld over MVO in de installatiebranche.
- Er is een aparte website over MVO in de installatiebranche gemaakt, gecombineerd met een digitale nieuwsbrief.
- Twee maal per jaar organiseert het platform MVO een themabijeenkomst die in het teken staat van MVO.
- Uneto-VNI heeft in februari 2008 voor het eerst een Markt- en Techniekdag voor haar leden georganiseerd. De MVO-workshop die door MVO Nederland werd gegeven was de drukste bezochte op een totaal van 10 workshops en ook de MVO-stand heeft de nodige aanloop gehad.
- MVO Nederland is actief in het bestuur van het platform MVO van Uneto-VNI.

VBW

Centrale Vereniging Bloemendetailhandel

1400 leden

www.vbw.nu

Betrokken sinds: januari 2008

- VBW heeft een klankbordgroep MVO opgericht waarin leden meedenken over de invulling van MVO in de branche. Deze klankbordgroep is tweemaal bijeengekomen. MVO Nederland is tevens deelnemer aan de klankbordgroep.
- In 2009 gaat de VBW haar MVO-beleid en activiteiten verder vormgeven en uitwerken in samenwerking met MVO Nederland.
- De MVO-brochure 'de bewuste bloemist' is momenteel in ontwikkeling.

VBZ

De Vereniging voor de Bakkerij- en Zoetwarenindustrie

150 leden

www.vbz.nl

Betrokken sinds: april 2007

Partner van MVO Nederland

- VBZ heeft tijdens een ledenbijeenkomst over MVO het partnerschap met MVO Nederland ondertekend.
- MVO Nederland heeft een quickscan uitgevoerd over MVO in de bakkerij- en zoetwarenindustrie.
- VBZ heeft MVO opgenomen als thema in haar ondernemershandboek en ondernemersscan.
- VBZ gaat een MVO-netwerk van en voor leden oprichten.
- Een aantal leden van VBZ heeft zich aangesloten bij het cacao-project van het Initiatief Duurzame Handel.

VERAS

De Vereniging voor de Sloopaannemers

45 leden

www.sloopaannemers.nl

Betrokken sinds: september 2006

- VERAS is met ingang van 1 januari 2009 uit een fusie van BABEX en de Vereniging van Sloopaannemers. BABEX werkt al enige tijd binnen het brancheprogramma met MVO Nederland samen om MVO binnen de sloopbranche te stimuleren. VERAS wil na de samenvoeging de belangen van de sloopsector nog beter behartigen.
- VERAS zal een beleidsnotitie MVO opstellen en middelen vrijmaken om MVO beleid in de praktijk te brengen waaronder de ontwikkeling van een arbo-catalogus en het bevorderen van duurzaam slopen.

VFI

Vereniging voor Fondsenwervende Instellingen

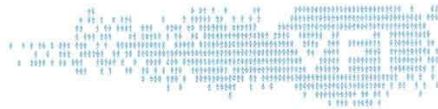
110 leden

www.vfi.nl

info@vfi.nl

Betrokken sinds: maart 2008

Partner van MVO Nederland

- VFI heeft een tool ontwikkeld, waarmee goede-doelenorganisaties MVO kunnen implementeren.
- In mei organiseerde VFI een congres over MVO voor haar leden. Tijdens dit congres werd het partnerschap met MVO Nederland ondertekend.

VOBN

Brancheorganisatie van de betonmortelindustrie

145 leden

www.gietbouwcentrum.nl

info@gietbouwcentrum.nl

Betrokken sinds: maart 2008

- VOBN heeft MVO benoemd tot één van haar speerpunten voor 2009.
- In november 2008 heeft VOBN haar leden een boekje gestuurd om hen te informeren over energiebesparing.
- Met de bureaul kalender 'beton bewust' informeert VOBN leden en andere geïnteresseerden over de duurzaamheidsaspecten van betonmortel.

VVNH

Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen

300 leden

www.vvnh.nl

info@vvnh.nl

Betrokken sinds: april 2007

Partner van MVO Nederland

- VVNH heeft een minispecial 'Duurzaam hout' uitgegeven over MVO.
- Samen met MVO Nederland zet VVNH stappen om het beleidsplan tot 2012 uit te voeren. Het plan heeft een ambitieuze doelstelling: in 2009 is 90% van het hout op de Nederlandse markt aantoonbaar duurzaam.
- Als onderdeel hiervan worden MVO-workshops gegeven aan de leden van VVNH. Ook wordt het digitale 'Duurzaam hout dossier' onder de aandacht gebracht bij inkopers van hout onder VVNH-leden.

Overige deelnemers

Een aantal deelnemers aan het brancheprogramma is erg klein. Deze verenigingen hebben vaak een klein of helemaal geen secretariaat, waardoor zij moeilijk systematisch aan MVO kunnen werken. Bij deze organisaties hebben MVO-activiteiten vaak een ad hoc karakter. MVO Nederland biedt deze brancheverenigingen beperkte ondersteuning in de vorm van een jaarlijks voortgangsgesprek en beschikbaarheid voor vragen.

Potentiële nieuwe deelnemers

Steeds meer brancheverenigingen melden zich bij MVO Nederland, omdat zij overwegen om een MVO-beleid op te gaan stellen. Deze brancheverenigingen zijn in de oriëntatiefase en zullen mogelijk op termijn deel gaan nemen aan het brancheprogramma. Momenteel worden oriënterende gesprekken gevoerd met **FGZ** (sieradenbranche), **Cascade** (zand- en grindproducenten), **KHN** (horeca), **FNLI** (levensmiddelenindustrie), **VHT** (herwinning textiel), **NUV** (uitgeverijen), **CLC** (live communicatie), **VSCD** (schouwburgen en concertgebouwdirecties), **Koninklijke Hibin** (bouwmaterialenhandel), **ONRI** (advies- en ingenieursbureaus) en **NVS** (specerijen).

Over het brancheprogramma

Steeds meer brancheorganisaties zijn op zoek naar een manier om MVO te introduceren bij hun achterban. MVO Nederland helpt hen hierbij en ondersteunt (samen met specialisten uit het netwerk) bij het verankeren van MVO in het beleid van de brancheorganisatie. De informatiebehoefte van de branchevereniging is hierbij leidend.

Het brancheprogramma van MVO Nederland heeft als doel mkb-bedrijven op een effectieve manier te bereiken met informatie over MVO. Door samenwerking met brancheverenigingen worden ondernemers benaderd met een toegankelijke, branchespecifieke MVO-boodschap. Bovendien zijn brancheverenigingen een vertrouwd kanaal voor ondernemers.

Ervaringen uitwisselen

Brancheverenigingen hebben behoefte aan elkaars kennis en ervaring op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen en nemen daarom deel aan intervisiebijeenkomsten die vijf maal per jaar door MVO Nederland worden georganiseerd. Deze bijeenkomsten bieden de mogelijkheid om concrete ervaringen te delen en vormen een platform om gezamenlijke standpunten ten opzichte van MVO te formuleren.

Contact

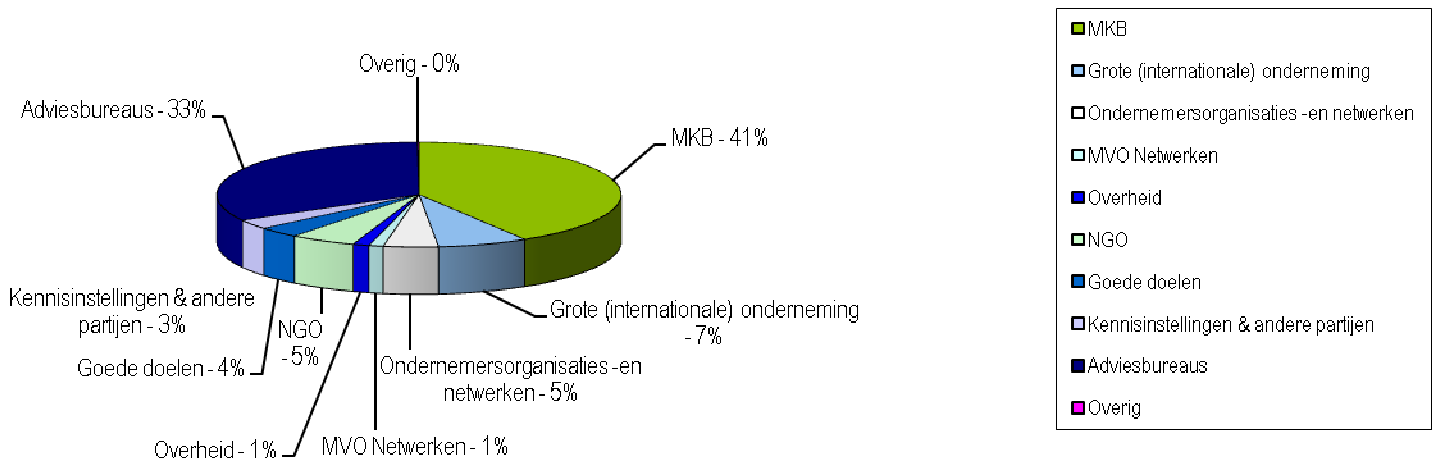
Voor vragen over het brancheprogramma kunt u contact opnemen met Lobke Vlaming, manager brancheprogramma, 030 - 236 34 78, l.vlaming@mvonederland.nl

Meer informatie

www.mvonederland.nl

(kies op de homepage voor 'Bedrijven helpen met MVO')

Bijlage 2: Informatie over partners van MVO Nederland

Categorie	Aantal	%
MKB	321	41%
Grote (internationale) onderneming	56	7%
Ondernemersorganisaties -en netwerken	34	4%
MVO-netwerken	9	1%
Overheid	10	1%
NGO	41	5%
Goede doelen	26	3%
Kennisinstellingen & andere partijen	23	3%
Adviesbureaus	257	33%
Overig	1	0%
Totaal 31/12/2008	778	100%